

SZEMLE

Josef Brambora:

SVĚTOVÉ OSLAVY JUBILEJ JANA AMOSE KOMENSKÉHO

1956—1958 Praha 1961 Státní pedagogické
nakladatelství. 130 p.

Brambora könyve feloleli azt a gazdag irodalmat, amely az utóbbi időben világszerte kibontakozott a Comenius-évfordulók kapcsán. Az UNESCO égisze alatt Prágában 1957-ben nemzetközi tudományos konferencián találkoztak e terület kutatói és a nagy cseh pedagógus emlékének áldoztak. Szinte valamennyi előadó kiemelte Comenius pedagógiájának nemzetközi jelentőségét, külön hangsúlyozván pedagógiai nézeteinek haladó, humanista és sok tekintetben ma is irányt mutató alap gondolatait. Számunkra külön jelentőséget nyert ez az életmű, mert Comenius négy esztendőn keresztül (1650—1654) Magyarországon tevékenykedett, s az itt írt munkái, mindenekelőtt az *Orbis pictus*, a neveléstörténet egyik legjelentősebb fejezetei.

Bramborának elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy Comenius műveinek és a rá vonatkozó irodalomnak bibliográfiáját összegyűjtötte, szervezte és felkésítette a Comenius-szal foglalkozó kutatókat, s közben maga is igen jelentősen művelte ezt a szakterületet. Munkájában beszámol az egyes országokban megjelent tanulmányokról, könyvekről, emlékünnepekről. Érdekes, hogy a szovjet, lengyel, bolgár, német, magyar, román, albán munkák mellett megtalálható igen sok japán, vietnami, francia, kínai kiadvány, illetőleg tanulmány, megemlékezés. Természetesen a csehszlovák kutatók állanak az élen, akik nemzetközi és nemzeti szempontból egyaránt szívügyüknek tekintik Comenius gazdag életművének ápolását.

A könyv első része a konferenciák lefolyását ismerteti, a második részben a külföldi, a harmadikban a csehszlovák ünnepek rendjéről számol be. A következő fejezetek a kiadványok és tanulmányok gazdag rendjét elemzik, gondos bibliográfiai adalékokkal. A múzeumok kiállítási anyaga, képek, szobrok és bélyegek, valamint az ünnepegekről készült felvételek teszik színeseé ezt az igen értékes neveléstörténeti és bibliográfiai könyvet. Tanulmányozása növeli a pedagógusok hivatástudatát, s munkájuk szépségét, maradó értékét vetíti az olvasó elé.

Dr. Geréb György

A FELNŐTT OKTATÁS LÉLEKTANI PROBLÉMÁI

(A pedagógia időszeri kérdései külföldön
sorozat, Szerkeszti: Illés Lajosné)

A felnőtt oktatás művelődéspolitikánk egyik sarkalatos pontja. Jelenlegi méretei, az ezzel együtt járó igen sokréttű igények olyan feladatot jelentenek, amellyel csakis minden rendelkezésre álló eszköz helyes felhasználásával tudunk megküzdeni. Nem rendelkezünk kellő tapasztalatokkal, hiányzanak a didaktikai kutatások. Eredményeink ma még nem mérhetőek megfelelő differenciáltsággal a különböző oktatási módszerekre vetítve.

Elfogadott tény, hogy egyetlen nevelési- oktatási eljárás sem nélkülözheti a pszichológiai alapvetést. Így a felnőtt oktatás sem. Sajátosan meghatározott pszichológiai feltételeket jelent az oktató és a „tanuló” számára az a körülmény, hogy a tanuló teljes értékű termelőmunkát végez, és ezzel párhuzamosan tanul.

Hazánkban a felnőtt oktatás a legkülönbözőbb körülmények között folyik. Mégis akadnak közös sajátágok, amelyeket éppen a pszichológia hivatott feltárni. Ennek a megoldásához ad néhány értékes szempontot *Ju. A. Szamarin*: A felnőtt oktatásának és nevelésének pszichológiai kérdései című rövid tanulmányában. Utal a szerző arra, hogy tudományosan vizsgálni kell, milyen szerepet tölt be az új ismeret a felnőtt tanuló munkájában, hogyan kapcsolják össze az elméletet a gyakorlattal. Röviden: mi a hatása a felnőtt oktatásnak a termelőmunkában? A szerző elég általános szinten tárgyalja a kérdést és inkább a probléma felvetése, az eszeméltetés a célja. Ebből a szempontból mondható hasznos olvasmányoknak.

W. Szewczuk: A felnőtt ember fejlődési lehetőségei címmel megjelentett tanulmánya mindössze két ívnyi. Ennek ellenére a szerző nagyon ötletes módon von folyamatosan párhuzamot a szakirodalom klasszikussá vált adatai és saját vizsgálatainak eredményei között. A vizsgálati adatok elegendő nagy száma megbízható alapot képez a szerző következtetéseihez. Alaposan vizsgálta pl. a különböző korú ipari dolgozókat az analízis megfigyelőképesség fejlődésére nézve. Megállapítja, hogy az az életkor előrehaladásával párhuzamosan fejlődő. Viszont az ún. figyelmességi táblázattal végzett kísérlet azt mutatja (?), hogy a megfigyelőképesség 20 éven felül megközelítőleg azonos szinten marad, csupán a 45. életév után tapasztalt visszaesést.

Hasonló módon közelíti meg az ismeretszer-

zésben szerepet betöltő összetett pszichikus funkciók fejlődését. Mind a szerző alkalmazott módszere, mind megállapításai jól értékesíthetők a felnőtt oktatók számára.

Dr. Zentai Károly

*Schafarzik Ferenc—Vendl Aladár—
Papp Ferenc:*

GEOLÓGIAI KIRÁNDULÁSOK BUDAPEST KÖRNYÉKÉN

Schafarzik Ferenc professzor két évtizeden át mérnök- és tanárjelölt hallgatóit úgy oktatta a földtan tudományára, hogy a legfontosabb geológiai képződményeket és jelenségeket a helyszínen mutatta be. Budapest változatos földrajzi környezete erre kitűnően alkalmas. Schafarzik évről évre megrendezett kirándulásainak anyagát 1929-ben önálló könyvként is megjelentette. Ez idő óta eltelt több mint három évtized alatt az építkezések következtében a régi feltárások egy része eltűnt, s ugyanakkor új feltárásokkal is gazdagodott a táj. Ilyenformán a most megjelent könyv, mely egy kiváló szerzői gárda közös munkája, csak részben, inkább csak a tematikájában hasonlít az első kiadásra.

Maga a könyv két nagy fejezetre oszlik. Első részében (7—107. old.) Budapest és környékének hegység szerkezeti képét mutatják be, majd a természeti földrajzról nyújtanak rövid, de igen tartalmas áttekintést. Ezt követően a környéken található ásványok és kőzetek, valamint az ősmaradványok ismertetése következik. Itt nagy gondot fordítanak a lelőhelyek felsorolására, hogy ezzel mintegy megkönnyítsék a gyűjtők munkáját. Ugyancsak itt találjuk meg a talajviszonyok leírását. Bu-

dapest fürdőváros jellegének megfelelően bőven foglalkozik a könyv a hidrogeológiai kérdésekkel, a forrásokkal, az ásvány- és gyógyvíz előfordulásokkal, azok kémiai összetételével stb. Mivel a geológiai kirándulásokra a barlangok rendkívül alkalmasak, a könyv nagy súlyt fektet a barlangok bemutatására is.

A könyv második része (109—276. old.) olyan utakon vezeti el olvasóit, ahol az egyes geológiai korok képződményeit jól tanulmányozhatjuk. Sok olyan természeti-földrajzi érdekességre hívják fel a figyelmet, melyek mellett nap mint nap eljárnak az emberek, anélkül, hogy annak lényegét egyszer is megfigyelték volna. Budapest területén pl. a budai Várhegy, a Gellérthegy, a Margitsziget, a Kiscelli-fennsík stb. földtani-földrajzi érdekességeire irányítják az érdeklődést. Bemutatják a Budai-hegység legszebb és geológiai szempontból fontosabb részeit, továbbá a távolabbi területek (pl. a váci Naszály, a dunabogdányi Csódi-hegy, a Pilis, a Visegrádi-hegység, a Velencei-hegység stb.) földtani képződményeit. Összesen harminc földtani kirándulás leírását tartalmazza ez a könyv, melynek bőséges kép, rajz és térképvázlat illusztrációja nemcsak az anyag megértését segíti elő, de olykor kedvet is ébreszt egy-egy tanulmányútra.

Befejezésül a könyv kronológiai sorrendben rendszerezi Budapest környékének földtani képződményeit és ajánló bibliográfiát közöl a kérdés iránt részletesebben érdeklődő olvasóknak.

Schafarzik—Vendl—Papp most megjelent könyve komoly segítséget jelent a földrajz-tanároknak, az egyetemi és főiskolai hallgatóknak, s mindazoknak, akik érdeklődnek az élettelen természet iránt.

(Műszaki Könyvkiadó, Bp. 1964.)

Frisnyák Sándor

Helyreigazítás. A lap ez évi 1. számában Somfai László cikke a 41. lapon hibásan történt. A rovatok egyvel jobbra csúsztak. A „súlyos hiba” szövege a „durva hiba” rovatba értendő stb. A jobb oldali szélső — „nem hiba” — rovat eszerint üres.

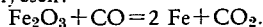
Forgách Géza: „Ellenőrzés és osztályozás a kémiaoktatásban” (1965. 1. sz.) cikkel kapcsolatban.

8. oldal 2. pont 5. bekezdésének 5. mondata helyesen: „Ügyelnünk kell azonban arra, hogy az értékelés szempontjából ne a reprodukív teljesítmények legyenek túlsúlyban.”

10. oldalon az 1.b. pont szövege helyesen: „Ha egy nagyobb golyó súlya úgy aránylik

a kisebb golyó súlyához, mint a nitrogénatom súlya a hidrogénatom súlyához, akkor hány kis golyó súlya lesz egyenlő a nagy golyó súlyával?”

10. oldal 2. pont második sorában szereplő feladat helyesen:

12. oldalon a 3. bekezdés kezdő mondata helyesen: „A tanulónak nem az szokta kedvét szegni, . . .”.